

ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

ДРАНА Дар'я Станіславівна - викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0003-1404-6800>

УДК 347.6

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.53>

Стаття присвячена аналізу засад адвокатської діяльності в Україні, зокрема принципів верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів. Розглянуто їх нормативне закріплення у законодавстві, порівняно з міжнародними та європейськими стандартами, а також особливості застосування у цифровому середовищі для забезпечення професійної автономії, довіри клієнтів та ефективності правового захисту.

Ключові слова: адвокатура, принципи адвокатської діяльності, конфіденційність, незалежність, верховенство права, законність, європейський досвід.

Постановка проблеми

Сучасна адвокатура є ключовим елементом правової системи, який забезпечує реалізацію принципів верховенства права, законності та доступу громадян до правової допомоги. Водночас, ефективність її функціонування значною мірою залежить від дотримання деонтологічних засад, професійної автономії та узгодженості національних стандартів із міжнародними і європейськими вимогами. Для України, що інтегрується в європейський правовий простір, актуальним стає питання гармонізації принципів адвокатської діяльності, забезпечення незалежності адвокатів, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів у контексті зростаючої транскордонної практики та цифровізації комунікацій. Недостатня узгодженість нормативної бази та практичних

підходів у поєднанні з новими технологічними та міжнародними викликами створює ризики для професійної етики, ефективності правового захисту та довіри до адвокатури, що обумовлює необхідність системного наукового аналізу інституту адвокатури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Засади адвокатської діяльності в Україні та за кордоном досліджуються переважно в контексті професійної етики, конфіденційності та забезпечення незалежності адвоката. Так, С. В. Компанійцев та С. О. Іваницький підкреслюють, що принципи адвокатури формують структуровану систему орієнтирів, що визначають етичні стандарти і межі професійної автономії. Старчук О.В. наголошує на узагальненій природі принципів права, які орієнтують адвокатську діяльність на верховенство права та законність. Водночас законодавство та нормативні акти України, зокрема Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правила адвокатської етики, деталізують вимоги щодо незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів, що забезпечує практичне втілення етичних стандартів у професійній діяльності.

Вітчизняні дослідження доповнюються порівняльними та міжнародними аналізами, що демонструють адаптацію української адвокатури до європейських і світових стандартів. С. А. Деханов, Бандурка С.С., Лаврівський В.В. та Кобзева Т.А. окреслюють

ключові принципи європейської адвокатури, включно з незалежністю, конфіденційністю та професійною відповідальністю. Разом із тим, практика формування єдиних національних стандартів адвокатської етики потребує подальшого дослідження та узгодження з міжнародними вимогами, зокрема щодо цифрових комунікацій, превентивного регулювання конфлікту інтересів та підвищення професійної ефективності, що визначає перспективи розвитку адвокатури в умовах європейської інтеграції та сучасних технологічних викликів.

Метою дослідження є комплексне вивчення засад функціонування інституту адвокатури в Україні та Європейському Союзі, аналіз їх нормативного та практичного забезпечення, а також виявлення шляхів гармонізації національної адвокатської системи з міжнародними стандартами для підвищення ефективності професійної діяльності, дотримання етичних норм та забезпечення правового захисту громадян у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу

Під деонтологічними засадами діяльності адвокатів розуміють систему деонтологічних принципів і деонтологічних норм, що спрямовані на забезпечення належної поведінки адвокатів при захисті інтересів особи [1]. Такий підхід узгоджується із загальнодоктринальним розумінням принципів права, які в наукових джерелах визначаються як вихідні теоретичні положення, керівні засади (ідеї), загальні нормативно-керівні положення та інші однорідні за змістом категорії. У підсумку принципи постають як загальні, керівні (основні, головні, відправні, вихідні теоретичні, загальні нормативно-керівні, спрямовуючі) положення, що виконують орієнтуючу функцію для правозастосування і професійної діяльності [2, с. 40].

У межах адвокатської діяльності ці загальнотеоретичні підходи конкретизуються у понятті принципів адвокатури як фундаментальних засад, на яких ґрунтується безпосередня діяльність адвокатів і які визначають етичні та професійні стандарти адвокатської професії [3, с. 128]. С.О. Іваниць-

кий, розкриваючи їх зміст, виокремлює такі ознаки принципів адвокатури: соціальна обумовленість, нормативна закріпленість, базисність, підвищена стабільність, високий рівень узагальнення, спрямованість на забезпечення організації та/або діяльності адвокатури, системна єдність [3, с. 118]. У сукупності ці ознаки демонструють, що деонтологічні засади не зводяться лише до набору моральних вимог, а формують структуровану систему орієнтирів, яка визначає межі професійної автономії адвоката, спосіб реалізації ним своїх повноважень і критерії оцінки належної поведінки в конкретних правових ситуаціях.

Нормативного виміру зазначені принципи набувають у положеннях Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Так, у ч. 1 ст. 4 встановлено, що адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів [4]. Ці принципи конкретизують деонтологічний вимір професії через юридично обов'язкові вимоги до поведінки адвоката у відносинах із клієнтом, судом та іншими учасниками правовідносин.

Водночас Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не обмежується лише фіксацією принципів, а встановлює комплекс базових положень, якими зобов'язані керуватися адвокати під час здійснення професійної діяльності: 1) здійснення адвокатської діяльності на засадах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів; 2) можливість здійснення адвокатської діяльності на всій території України та за її межами за умов, визначених міжнародними договорами або законодавством іноземної держави; 3) вибір організаційно-правових форм здійснення діяльності (індивідуально, через адвокатське бюро чи адвокатське об'єднання); 4) здійснення адвокатської діяльності адвокатом іноземної держави на території України відповідно до цього Закону, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України [4]. Таке поєднання принципів і організаційно-правових положень демон-

струє, що деонтологічні засади в адвокатурі функціонують не ізольовано, а вбудовані у нормативну модель професії, де етичні орієнтири підкріплюються юридично визначеними формами та межами професійної діяльності.

Ключове місце серед цих принципів посідає верховенство права, зміст якого у доктринально значущому вимірі розкрито в Рішенні Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 у справі 1-33/2004 [5]. Верховенство права визначається як панування права в суспільстві та вимагає від держави його втілення у правотворчу й адвокатську діяльність, насамперед через такі закони і практики їх застосування, що за своїм змістом орієнтовані на ідеї соціальної справедливості, свободи та рівності. Важливим є і те, що право не зводиться виключно до законодавства як однієї з його форм, а охоплює інші соціальні регулятори: норми моралі, традиції, звичаї, легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем розвитку. У контексті адвокатської діяльності це означає, що принцип верховенства права функціонує не лише як формально-юридична вимога дотримання закону, а як орієнтир для професійних рішень адвоката, коли межі дозволеного визначаються не тільки текстом норми, а й її змістовною спрямованістю на захист гідності, свобод та рівності особи.

Зазначений підхід до верховенства права кореспондує з принципом законності, який орієнтує адвоката на дотримання законів і правових норм, що регулюють його діяльність, у поєднанні з дотриманням професійних етичних стандартів. Така зв'язаність принципів показує, що законність у діяльності адвоката не має автономного, «технічного» характеру, а підпорядковується змістовним орієнтирам верховенства права. Принцип незалежності, своєю чергою, забезпечує реальну можливість реалізації як верховенства права, так і законності, оскільки передбачає свободу адвоката у прийнятті професійних рішень, відсутність зовнішнього тиску з боку осіб чи організацій та здатність захищати інтереси клієнта навіть у конфлікті з інтересами інших суб'єктів. Це формує умови, за яких правова позиція ад-

воката визначається не кон'юнктурою чи лояльністю до певних центрів впливу, а правовою аргументацією і професійною відповідальністю [6, с. 590].

Нормативну конкретизацію взаємозв'язку принципів верховенства права і законності в адвокатській діяльності містить ст. 7 Правил адвокатської етики, відповідно до якої адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язаний використовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту і представництва прав та законних інтересів клієнта, дотримуючись чинного законодавства України, а також сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності [7]. Така норма підкреслює, що дотримання закону в адвокатській практиці не обмежується формальною відповідністю приписам, а передбачає активну позицію адвоката щодо наповнення правозастосування ціннісним змістом, закладеним у принципі верховенства права.

Реалізація цієї вимоги є неможливою без належного рівня професійної автономії адвоката, що безпосередньо пов'язує принцип законності з принципом незалежності. Відповідно до ч. 1 ст. 6 Правил адвокатської етики, особливості цілей і завдань адвоката зумовлюють визнання максимальної незалежності адвоката у здійсненні його професійних прав як необхідної умови та одночасно обов'язку належного здійснення адвокатської діяльності. Це означає свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання, зокрема з боку державних органів, політичних партій, інших адвокатів тощо, у діяльність з надання правової допомоги, захисту чи представництва клієнтів [7]. Обов'язок протистояти зовнішнім впливам трансформує незалежність із декларативного принципу в критерій професійної поведінки. Саме здатність адвоката зберігати автономію рішень забезпечує практичну дієвість принципів верховенства права і законності, оскільки виключає підміну правової аргументації зовнішніми інтересами чи позаправовими міркуваннями. У цьому контексті незалежність безпосередньо пов'язана з можливістю формування довірчих відносин між адвокатом і клієнтом,

адже автономність професійної позиції створює передумови для повного та відвертого інформування адвоката про обставини справи.

Особливість адвокатської діяльності полягає в тому, що адвокат отримує від клієнта відомості, які той зазвичай не повідомляє іншим особам, а також іншу інформацію, що підлягає збереженню в таємниці. Довіра до адвоката може виникнути лише за умови обов'язкового додержання принципу конфіденційності. Поняття «конфіденційний» (від лат. *confidential* – «довір'я») у сучасному словнику іншомовних слів тлумачиться як довірчий, секретний, такий, що не підлягає розголошенню чи публікації. Це підкреслює, що конфіденційність у професійній діяльності адвоката має не лише юридичний, а й соціально-психологічний вимір, оскільки визначає рівень готовності особи відкривати інформацію, необхідну для ефективного захисту.

У науковій доктрині конфіденційність як принцип адвокатури розглядається як сукупність правових положень, що визначають механізм дотримання адвокатської таємниці, захисту персональних даних та інших видів інформації з обмеженим доступом у процесі здійснення адвокатської діяльності, а також у межах кваліфікаційного, дисциплінарного та інших видів проваджень у системі органів адвокатського самоврядування. Важливою є і сфера дії цього принципу. Адже на відміну від багатьох інших засад адвокатури, конфіденційність поширюється на ширше коло суб'єктів, охоплюючи не лише адвокатів, а й помічників, стажистів, осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, а також осіб, щодо яких припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю [8, с. 56]. Це свідчить про інституційний характер конфіденційності, яка функціонує не як індивідуальний обов'язок, а як режим збереження інформації в межах професійного середовища.

Подібну логіку простежує і К.М. Северин, пов'язуючи принцип конфіденційності з фундаментальними основами адвокатської професії. Зокрема, він наголошує, що адвокат зобов'язаний зберігати в таємниці

всю інформацію, яка стала йому відомою не лише від клієнта чи в процесі виконання доручення, а й у зв'язку із самим фактом звернення до адвоката. Розголошення такої інформації можливе лише за згодою клієнта або у випадках, прямо передбачених законом, а також зобов'язання дотримуватися конфіденційності має безстроковий характер і не обмежується тривалістю надання правової допомоги [9, с. 122]. У поєднанні з принципом незалежності конфіденційність формує модель професійної поведінки адвоката, за якої захист інтересів клієнта ґрунтується одночасно на автономності рішень і гарантованій недоторканності довіреної інформації. Логічним продовженням цієї моделі є принцип уникнення конфлікту інтересів, який покликаний усунути ситуації, здатні спотворити як незалежність професійної позиції адвоката, так і реальний зміст довірчих відносин із клієнтом.

Принцип уникнення конфлікту інтересів є відносно новим для вітчизняного законодавства. Закон визначає його через поняття конфлікту інтересів як суперечності між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій у процесі здійснення адвокатської діяльності [4]. Таке визначення фіксує не лише факт наявності приватного інтересу, а й його потенційну здатність впливати на професійне рішення, що переносить акцент із формального порушення на ризик спотворення адвокатської позиції.

Аналіз ст. 28 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» свідчить, що законодавець розрізняє фактичний і потенційний конфлікти інтересів. До діючого конфлікту віднесено суперечність між інтересами клієнтів, у тому числі з урахуванням інтересів колишнього клієнта (пп. 3, 7 ч. 1 ст. 28 Закону). Потенційний конфлікт інтересів охоплює: по-перше, суперечність між інтересами клієнта та інтересами близького родича або члена сім'ї адвоката, який є посадовою особою та бере або брав участь у відповідних видах судочинства чи прова-

дження, у зв'язку з якими до адвоката звертаються з пропозицією укладення договору про надання правової допомоги (п. 5 ч. 1 ст. 28 Закону); по-друге, суперечність між інтересами клієнта та інтересами самого адвоката, членів його сім'ї чи близьких родичів, адвокатського бюро або адвокатського об'єднання, засновником (учасником) якого він є, а також інші обставини, що можуть призвести до конфлікту інтересів (п. 6 ч. 1 ст. 28 Закону). Це демонструє превентивний характер принципу уникнення конфлікту інтересів, оскільки обмеження спрямовані не лише на вже наявну суперечність інтересів, а й на ситуації, які створюють ризик втрати неупередженості.

Зважаючи на вище наведене, вважаємо, що важливо і доцільно, щоб формування національних стандартів адвокатури здійснювалось з урахуванням результатів наукових і практичних досліджень; міжнародних і регіональних стандартів; правил, норм та інших актів, що стосуються прав і свобод людини та механізмів їх захисту; прогресивних національних стандартів адвокатури зарубіжних держав; судової практики національних і міжнародних судів; інших видів юридичної практики; прогресивних традицій і звичаїв адвокатської діяльності України та інших держав. Це створює підґрунтя для уніфікації міжнародних стандартів організації та діяльності адвокатури, відбору й оптимізації комплексу правил адвокатської діяльності та підвищення професійних вимог до адвокатів і функціонування адвокатури порівняно з уже досягнутим рівнем [10]. Таким чином, внутрішні професійні стандарти не формуються ізольовано, а вбудовуються у ширший нормативний простір, що дозволяє коригувати національні підходи з урахуванням зовнішніх орієнтирів.

Під міжнародними стандартами адвокатури розуміються загальноновизнані світовою спільнотою оптимальні зразки організації та здійснення адвокатської діяльності, які відображають найвищі досягнення у цій сфері та сформувалися під впливом конкретних історичних процесів і закріплені у міжнародних актах. Вони формуються на глобальному рівні та мають універсальний характер, що передбачає можливість їх застосування

як критерію оцінювання стану адвокатури в окремих державах. Джерелами таких стандартів є міжнародні акти та договори (міжнародні угоди, конвенції, пакти), які акумулюють світовий досвід і відображають сучасні потреби та тенденції розвитку адвокатури. Для України ці стандарти виконують не лише орієнтуючу, а й нормативну функцію [10].

Європейські стандарти адвокатури конкретизують міжнародні підходи на регіональному рівні. Вони становлять сформульовані в нормативно-правових актах вимоги, принципи й правила, що регулюють діяльність та професійну етику адвокатів у країнах Європейського союзу (ЄС) та інших державах Європи, і виконують роль еталонів, спрямованих на становлення та зміцнення правової системи [11, с. 332].

Нормативну основу таких стандартів формують міжнародні документи, що безпосередньо закріплюють правила професійної поведінки адвокатів: Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства, Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів, Основні положення про роль адвокатів, Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів. Сукупність цих актів задає рамки професійної етики та організації адвокатської діяльності, які орієнтують національні системи адвокатури на зближення підходів до незалежності, конфіденційності та професійної відповідальності.

В умовах європейської інтеграції України ці стандарти набувають практичного значення через необхідність орієнтації адвокатів у правових механізмах Європейського Союзу, зокрема у директивах та регламентах ЄС, що імплементуються у внутрішнє законодавство державами-членами або діють безпосередньо [12, с. 5]. Зокрема, Директива 2005/36/ЄС регулює визнання професійних кваліфікацій у межах ЄС, що створює можливості для професійної мобільності українських адвокатів за умови проходження процедур адаптації [13]. Питання здійснення юридичної діяльності іноземними адвокатами в державах ЄС детальніше врегульоване Директивою 98/5/ЄС, відповідно

до ст. 5 якої юрист, що практикує з урахуванням правової системи країни походження, може здійснювати таку саму професійну діяльність, як і адвокат приймаючої держави, та надавати консультації щодо права своєї країни походження, права ЄС, міжнародного права і права держави перебування [14].

Передумови для такої узгодженості формувалися в Європі поступово. Уніфікація правових і етичних норм адвокатської діяльності розпочалася ще у 1980-х роках, що було зумовлено розширенням транскордонної юридичної практики та гармонізацією правових стандартів у межах Європейського Союзу. Важливу роль у цьому процесі відіграє ССВЕ (Council of Bars and Law Societies of Europe) — Рада адвокатських палат і юридичних товариств Європи (РАПЮТЕ), заснована адвокатською спільнотою Європи у 1960 році для представлення інтересів юридичної професії на європейському рівні. ССВЕ об'єднує понад 1 мільйон адвокатів із 46 країн і бере участь у формуванні правової політики Європи, зокрема з питань адвокатської етики, цифровізації правосуддя та доступу до правової допомоги [15]. Інституційна роль цієї організації полягає у виробленні спільних підходів до стандартів професійної поведінки в умовах інтегрованого правового простору.

Нормативним виразом таких підходів став Загальний кодекс правил для адвокатів Європейського Співтовариства 1988 р., який слугував взірцем для розроблення професійних кодексів поведінки у багатьох державах, у тому числі в Україні. Аналіз його положень дає підстави виокремити ключові деонтологічні механізми європейської адвокатури: принципи незалежності та несумісності окремих видів діяльності з професійним статусом адвоката, принцип дотримання адвокатської таємниці (конфіденційність), регулювання розміру гонорарів, страхування професійної відповідальності та межі особистої реклами [16].

Особливу увагу приділено відносинам адвоката з клієнтами, що є центральним елементом професійної етики. У четвертому розділі Model Article on Relations with Clients деталізуються обов'язки адвоката: діяти в

найкращих інтересах клієнта; забезпечувати високий рівень компетентності та професійних навичок; проявляти ретельність, оперативність та доступність у комунікації; дотримуватися рішень клієнта щодо цілей представництва та ведення справи; утримуватися від сприяння у протиправній діяльності; належним чином взаємодіяти з протилежними сторонами; організовувати припинення представництва та належне вручення документів; інформувати клієнта про можливість отримання правової допомоги [17, с.16-21]. Ці положення демонструють прагнення до встановлення комплексних стандартів поведінки, що забезпечують довіру клієнта, ефективність правового захисту та відповідність адвокатури професійним і суспільним очікуванням.

Вітчизняні Правила адвокатської етики доповнюють ці європейські стандарти, зокрема в аспекті використання цифрових комунікацій. Лаврійський В.В. підкреслює, що в Україні докладно регламентується участь адвоката у соціальних мережах, інтернет-форумах та інших формах онлайн-спілкування (Розділ III). При цьому адвокат може розміщувати або коментувати інформацію лише за умови, що вона не шкодить авторитету адвокатури. Використання мережі Інтернет має відповідати принципам незалежності, професійності, відповідальності, чесності, стриманості та коректності, дотриманню гідності, конфіденційності, а також принципам толерантності, корпоративності та збереження довіри суспільства [7; 18].

Висновки

Дослідження засад адвокатської діяльності демонструє, що сучасна адвокатура функціонує на перетині етичних і нормативних вимог, де принципи верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів формують ядро професійної поведінки. Встановлено, що ці принципи виконують не лише орієнтирну функцію для адвокатів у процесі правозастосування, а й створюють механізми забезпечення довіри клієнтів, автономності професійних рішень та відповідальності у широкому соціальному та правовому контексті.

Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів адвокатури показує, що інтеграція до європейського правового простору передбачає уніфікацію етичних, організаційних та процедурних норм, які регулюють професійну поведінку адвокатів. При цьому міжнародні та європейські стандарти виступають не лише джерелом орієнтирів, а й засобом підвищення якості правової допомоги через запровадження чітких деонтологічних механізмів, що забезпечують належний баланс між професійною автономією та обов'язками перед клієнтом і суспільством.

Особливу увагу сучасні підходи приділяють цифровому середовищу, де використання соціальних мереж і онлайн-комунікацій вимагає узгодження професійної поведінки адвоката з принципами етики та незалежності, що стає новим рівнем регулювання професійної відповідальності. Це підкреслює необхідність постійного розвитку національних стандартів, їх адаптації до міжнародного досвіду та врахування технологічних змін, що визначає перспективу подальшого вдосконалення нормативної та етичної бази адвокатської діяльності.

Література

1. Компанійцев С. В. Деонтологічні застави діяльності адвокатів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2013.
2. Старчук О.В. Щодо поняття принципів права. Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 40–43.
3. Іваницький С. О. Принципи адвокатури. Юридична Україна. 2015. № 10. С. 117–130.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17>
5. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 у справі 1-33/2004 за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>
6. Яловий О.О. Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. №7. С. 588-591.
7. Правила адвокатської етики: Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
8. Іваницький С.О., Іваницька В.В. Конфіденційність як основоположний принцип організації та діяльності адвокатури. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2021. № 2. С. 55-59.
9. Северин К.М. Проблеми нормативного регулювання та реалізації принципу конфіденційності адвокатської діяльності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. № 9-2, т. 2. С. 120–122.
10. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження : монографія. Київ : Ін Юре, 2019. 480 с.
11. Кобзєва Т.А., Зуєнко К.Є. Адвокатура в контексті євроінтеграції України: відповідність стандартам ЄС. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Т. 3. №4. С. 330-337.
12. Деханов С. А. Адвокатура в Западній Європе: опыт и современное состояние : автореферат дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11 / Деханов Сергей Александрович. М., 2010. 380 с.
13. Бандурка С.С. Адвокатура в країнах Європейського Союзу та можливості використання її досвіду в Україні. Південноукраїнський правничий часопис: Проблеми становлення правової демократичної держави. Вип. №1, 2024. С. 3–10.
14. Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications (Text with EEA relevance) URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj/eng>.
15. Directive 98/5/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 to facilitate practice of the profession of lawyer on a permanent basis in a Member State other than that in which the qualification was

obtained. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:31998L0005>.

16. Баконіна О. Обрано нове керівництво Ради адвокатів і юридичних товариств Європи. Юрліга. Адвокатура. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/223867_obrano-nove-keravnitstvo-radi-advokatv--yuridichnikh-tovaristv-vropi

17. Model Code of Conduct for European Lawyers 2021. Council of Bars and Law Societies of Europe. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public_documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN/DEONTO_2021_Model_Code.pdf

18. Лаврівський В. В. Європейський простір адвокатської етики та його вплив на адвокатуру України. Вісник гуманітарних наук. 2025. № 11. URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/230>

References

1. Kompaniytsev, S.V. (2013). Deontologichni zasady diialnosti advokativ v Ukraini [Deontological principles of lawyers' activity in Ukraine]. Dis. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv [in Ukrainian].

2. Starchuk, O.V. (2012). Shchodo poniattia pryntsyviv prava [On the concept of principles of law]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava, 2, 40–43 [in Ukrainian].

3. Ivanytskyi, S.O. (2015). Pryntsyvy advokatury [Principles of advocacy]. Yurydychna Ukraina, 10, 117–130 [in Ukrainian].

4. Pro advokaturu ta advokatsku diialnist [On Advocacy and Advocacy Activity]. Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 No5076-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17> [in Ukrainian].

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 2 lystopada 2004 roku No15-rp/2004 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text> [in Ukrainian].

6. Yalovy, O.O. (2023). Pryntsyvy ta zasady ziisnennia advokatskoi diialnosti [Principles and foundations of advocacy activity]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, 7, 588–591 [in Ukrainian].

7. Pravyla advokatskoi etyky [Rules of Advocacy Ethics]. Zatverdzeni Zvitno-

vybornym ziizdom advokativ Ukrainy, 09.06.2017. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> [in Ukrainian].

8. Ivanytskyi, S.O., Ivanytska, V.V. (2021). Konfidentsiynist yak osnovopolozhnyi pryntsyv orhanizatsii ta diialnosti advokatury [Confidentiality as a fundamental principle of organization and advocacy activity]. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo, 2, 55–59 [in Ukrainian].

9. Severyn, K.M. (2014). Problemy normatyvnoho rehuliuвання ta realizatsii pryntsyvu konfidentsiynosti advokatskoi diialnosti [Problems of regulation and implementation of the principle of confidentiality in advocacy]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, 9–2(2), 120–122 [in Ukrainian].

10. Sviatoitska, V.O. (2019). Standarty orhanizatsii ta profesiinoi diialnosti advokatury: porivnialno-pravove doslidzhennia [Standards of organization and professional activity of advocacy: comparative-legal study]. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].

11. Kobzieva, T.A., Zuienko, K.Ye. (2025). Advokatura v konteksti yevrointehratsii Ukrainy: vidpovidnist standartam YES [Advocacy in the context of EU integration of Ukraine: compliance with EU standards]. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo, 3(4), 330–337 [in Ukrainian].

12. Dekhanov, S.A. (2010). Advokatura v Zapadnoi Evrope: opyt i sovremennoe sostoyanie [Advocacy in Western Europe: experience and current state]. Avtoreferat dis. ... d-ra yuryd. nauk, 12.00.11. Moscow: [in Russian].

13. Bandurka, S.S. (2024). Advokatura v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu ta mozhlyvosti vykorystannia yii dosvidu v Ukraini [Advocacy in EU countries and the possibilities of using their experience in Ukraine]. Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys: Problemy stanovlennia pravovoi demokratychnoi derzhavy, 1, 3–10 [in Ukrainian].

14. Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications (Text with EEA relevance). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj/eng> [in English].

15. Directive 98/5/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 to facilitate practice of the profession of lawyer on a permanent basis in a Member State other than that in which the qualification was obtained. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:31998L0005> [in English].

16. Bakonina, O. (n.d.). Obrano nove kerivnytstvo Rady advokativ i yurydychnykh tovarystv Yevropy [New leadership of the Council of Bars and Law Societies of Europe elected]. Yurliha. Advokatura. Retrieved from <https://jurliga.ligazakon.net/news/223867-obrano-nove-kerivnytstvo-radi-advokatv-yuridichnikh-tovaristv-vropi> [in Ukrainian].

17. Council of Bars and Law Societies of Europe. (2021). Model Code of Conduct for European Lawyers. Retrieved from https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEONTO_2021_Model_Code.pdf [in English].

18. Lavrivskiy, V.V. (2025). Yevropeyskiy prostir advokatskoi etyky ta ioho vplyv na advokaturu Ukrainy [European space of advocacy ethics and its influence on Ukrainian advocacy]. Visnyk humanitarnykh nauk, 11. Retrieved from <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/230> [in Ukrainian].

FOUNDATIONS OF THE FUNCTIONING OF THE BAR INSTITUTION: NATIONAL AND EUROPEAN EXPERIENCE

The article examines the deontological foundations of lawyers' activities in Ukraine, focusing on the principles of the rule of law, legality, independence, confidentiality, and avoidance of

conflicts of interest as fundamental guidelines for professional conduct. The content and essence of these principles are analyzed in the context of contemporary scientific doctrine and their normative consolidation in the Law of Ukraine "On the Bar and Advocacy" and the Rules of Legal Ethics, which define the limits of professional autonomy, criteria for evaluating proper lawyer behavior, and mechanisms for ensuring client trust. The relationship between the rule of law and legality is explored, where the former determines the substantive orientation of law enforcement, and the latter ensures compliance with normative-legal requirements in the lawyer's professional activities.

The role of the principle of independence is highlighted as a guarantee for making professional decisions free from external pressure and ensuring objectivity in client representation, while confidentiality is considered a fundamental ethical and socio-psychological instrument that builds trust and ensures the non-disclosure of information obtained during legal assistance. The principle of avoiding conflicts of interest is examined as a preventive measure against situations that may affect a lawyer's independence and objectivity, with a distinction between actual and potential conflicts. National standards of advocacy are analyzed and compared with international and European standards, including EU directives on recognition of professional qualifications and regulation of lawyers' activities across member states.

The article concludes that integrating the national bar into the European legal space requires harmonization of ethical, organizational, and procedural norms, which enhances the quality of legal assistance, ensures a balance between lawyers' autonomy and obligations toward clients and society, and considers modern challenges of the digital environment and online communications.

Keywords: bar, principles of legal practice, confidentiality, independence, rule of law, legality, European experience.